

Bijlage 1: Notitie bouwkundige modellen toekomst vliegveld Ameland

In de raadsbrief d.d. 21 november 2023 heeft het College het volgende aangekondigd:

“Het college zal de modellen op basis waarvan de raad besloten heeft actualiseren. Hierbij kan het zijn dat factoren anders worden gewogen. In de beoordeling kan dan gelijk de financiële casus worden geactualiseerd.”

In deze notitie vindt u de toegezegde actualisatie van de modellen. De actualisatie van de financiële casus wordt weergegeven in een separate notitie.

In deze notitie worden de modellen van het raadsvoorstel van 21 november 2021 geactualiseerd, maar zijn ook modellen toegevoegd.

Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- De modellen;
- De randvoorwaarden;
- De beoordelingscriteria;
- De beoordeling;
- Conclusie.

De modellen

De volgende modellen zijn beoordeeld:

- A. Renovatie bestaand luchthavengebouw zonder bezoekerscentrum. (her-) Ontwikkeling van de hangaar(s) door private partijen.
- B. Volledige nieuwbouw door de gemeente Ameland (zoals besloten).
- C. Zoals A met nieuwbouw van het luchthavengebouw.
- D. Ongewijzigd afstoten vliegveld (grond blijft in eigendom).
- E. Voorlopige staking exploitatie (optie tot emissie loze heropening).

Hierbij zijn modellen A, B & C herformuleringen van de modellen zoals behandeld in het raadsvoorstel van 21 november 2021 en zijn de modellen D & E toegevoegd.

De randvoorwaarden

Voor de modellen A, B & C zijn de volgende randvoorwaarden te geven:

- Nadere afspraken brandweervoorzieningen: stalling mogelijk geen eis meer.
- Drainage start/landingsbaan en taxibanen.
- Professionalisering exploitatie (zie bijlage 3).
- Ambitie tot emissie loos vliegen in 2035.

Deze randvoorwaarden worden meegenomen in de actualisatie van de financiële casus.

De criteria

De criteria voor de beoordeling van de modellen zijn onderhevig aan voortschrijdend inzicht. Om deze reden is gekozen om de criteria uit 2021 nader uit te schrijven, zodat duidelijk wordt, wat met het criterium wordt bedoeld. Deze criteria zijn van een waardering voorzien die uiteindelijk (deels) arbitrair is.

De modellen zijn op de volgende criteria beoordeeld.

- Toekomstbestendigheid
- Beeldkwaliteit & landschappelijke inpassing
- Veiligheid
- Duurzaamheid
- Gastvrijheid / beleving
- Grip
- Kosten

Per criterium volgt hieronder een toelichting.

Toekomstbestendigheid

Onder meer luchtvaart, toerisme & regelgeving komen bij elkaar in dit project. Nu de gemeente op het punt staat om een investeringsbeslissing te nemen met een langere termijn is het van belang om deze te toetsen op toekomstbestendigheid.

In de huidige analyse wordt met toekomstbestendigheid bedoeld, dat het model zonder ingrijpende wijzigingen voor een periode van 15-20 jaren kan zorgen voor een bestendig gebruik van het vliegveld. De horizon ligt dus nadrukkelijk op een relatief korte termijn als het gaat om toekomstbestendigheid. De reden daarvoor is, dat de (stellige) verwachting is, dat aanscherping van normen (bijv. emissie loos vliegen) zou kunnen leiden tot een behoorlijke wijziging van gebruik op termijn (de termijn van 15-20 jaar). Dit zou kunnen betekenen, dat vliegen op vliegveld Ameland niet meer kan/mag/interessant is, maar zou evengoed kunnen betekenen, dat door de opkomst van elektrisch vliegen, juist meer vliegbewegingen te verwachten zijn. Nu een verder voorschot nemen op de toekomst is daarmee ongewenst.

Beeldkwaliteit & landschappelijke inpassing

De uiteindelijke beeldkwaliteit die kan worden gerealiseerd, is afhankelijk van het te kiezen model. De waarborg voor de beeldkwaliteit ligt in het ruimtelijk kader. In dit geval houdt dit in: het Bestemmingsplan Buitengebied Ameland in combinatie met de Welstandsnota. Beide kaders zijn door de raad vastgesteld en in die zin zit de raad al aan het stuur.

Wat wel verschilt is de mate waarin grip is op de planvorming. Als de gemeente als initiatiefnemer optreedt, dan kan worden betoogd, dat de gemeentelijke grip op beeldkwaliteit en landschappelijke inpassing maximaal is. Op deze wijze is dit criterium dan ook “gescoord”.

Veiligheid

Veiligheid is in deze beoordeling als criterium die kan leiden tot een “uitsluitingsgrond”. Dit wijkt daarmee af van de beoordeling van dit aspect ten opzichte van het raadsvoorstel van 21 november 2021. In het voorstel van destijds zijn gradaties aangebracht bij het criterium veiligheid.

Duurzaamheid

Het criterium duurzaamheid valt in het algemeen uiteen in de aspecten milieu, sociale acceptatie en economie. In de huidige beoordeling krijgen de economische aspecten hun aandacht al in andere criteria. Om deze reden is in deze beoordeling bij dit criterium met name gekeken naar:

- Het milieuaspect (toekomstige) uitstoot van broeikasgassen;
- Het sociale aspect geluidsoverlast.

Gastvrijheid / beleving

Het aspect gastvrijheid / beleving is een criterium waarbij verschillende beelden kunnen ontstaan. De toeristische visie van de gemeente Ameland is door de raad vastgesteld en geeft invulling aan onder meer deze aspecten. In de toeristische visie is dit omschreven in de begrippen diversiteit, verbondenheid, draagkracht en menselijk handelen. Het vliegveld maakt al decennialang onderdeel uit van de “toeristische mix” van Ameland. Ondanks dat het niet specifiek beschreven is in de toeristische visie, geeft het vliegveld wel invulling aan de begrippen diversiteit, verbondenheid, draagkracht en menselijk handelen.

Toch zou je in het verlengde van diezelfde toeristische visie ook kunnen pleiten voor een andere uitleg van het begrip gastvrijheid / beleving. Dit ge-ent op diezelfde toeristische visie, waarbij de “natuur voorop” wordt geplaatst.

Hier wordt bij de beoordeling een hogere waardering gegeven aan de uitleg dat een Ameland “met vliegveld” hoger scoort als het gaat om het aspect gastvrijheid beleving. Dit in lijn met de formulering van het “hogere doel” in de toeristische visie: *“Ameland blijft voor iedereen die zich Amelander voelt, zodat het eiland zichzelf blijft, vernieuwt en voorzieningen gegarandeerd blijven.”* De reden hiervoor ligt juist ook weer in de toeristische visie omdat daar het parachutespringen juist als in het oog springende activiteit wordt benoemd op het vlak van de diversiteit in het aanbod dagrecreatie. Voor deze activiteit is het vliegveld natuurlijk onmisbaar.

Grip

Dat wat er op het vliegveld in de dagelijkse praktijk gebeurt, is aan de gebruikers. De kaders voor dit gebruik worden echter door de gemeente Ameland als (huidige) exploitant bepaald. Daarmee heeft de gemeente op dit moment “grip”. Toch is in de achterliggende periode de (beeld-) kwaliteit van het vliegveld niet vooruitgegaan.

Het vliegveld ligt beeldbepalend, centraal op het eiland en het gebruik van het vliegveld heeft door de geluidscontour impact op een veel groter deel van het eiland dan het vliegveld zelf.

Hiernaast zal in alle situaties de gemeente een (mede-)verantwoordelijkheid houden voor de veiligheid op het veld. Daarvoor is het van belang om ook voeling/kennis te houden van het vliegveld.

Mede om deze redenen wordt grip als positief beoordeeld in deze analyse.

Kosten

De raad heeft behorend bij de modelkeuze in 2021 een financieel kader meegegeven. Inmiddels is duidelijk geworden, dat binnen dit kader het destijds ingestoken ambitieniveau niet haalbaar is. Echter, het bezit van een vliegveld, brengt (structureel) lasten met zich mee. Deze vallen uiteen in kapitaalslasten ten gevolge van te plegen investeringen en exploitatielasten. De historische kapitaalslasten zijn hier buiten beschouwing gelaten. De verschillende modellen kennen een verschillende investeringsbehoefte. Deze zijn doorgerekend naar kapitaalslasten. Hierbij is rekening gehouden met een relatief korte horizon (15-20 jaar).

De variatie in structurele exploitatielasten is beperkt en is daarmee niet-minder van invloed op de score.

Beoordeling

Op basis van bovenstaande zijn de modellen beoordeeld. De uitkomst daarvan is in onderstaande tabel weergegeven.

Op basis daarvan is de conclusie dat een overgang naar model A voor de hand ligt.

Model	Renovatie bestaand luchthavengebouw zonder bezoekerscentrum. (her-)Ontwikkeling van de hangaar(s) door private partijen.	Volledige nieuwbouw door de gemeente Aneland	Zoals A met nieuwbouw van het luchthavengebouw	Ongewijzigd afstoten vliegveld (grond blijft in eigendom)	Voorlopige staking exploitatie (optie tot emissieloze heropening)			
Criterium	A	B	C	D	E			
Toekomstbestendigheid	+	--	-	+/-	-			
Beeldkwaliteit & landschappelijke inpassing	+	++	+	+/-	+/-			
Veiligheid	+	+	+	+	+			
Duurzaamheid	+/-	+/-	+/-	+/-	++			
Gastvrijheid / beleving	+	+	+	+	-			
Grip	+	+	+	-	+/-			
Kosten	+/-	--	-	+/-	+			

Conclusie

Er zijn vijf modellen voor de toekomst van het vliegveld beoordeeld op criteria die in het verleden ook zijn gebruikt en criteria die zijn toegevoegd. De criteria zijn voor zover mogelijk uitgeschreven zodat duidelijk is welke situatie tot een hogere score leidt. Hoewel de beoordeling van de modellen deels arbitrair is, is de conclusie dat een overgang naar model A voor de hand ligt. Dit model gaat uit van renovatie van het bestaande luchthavengebouw (zonder bezoekerscentrum) en (her-) ontwikkeling van de hangaar(s) door private partijen.